
آرمان شهر در اندیشه یهود

سعیده معین نجف آبادی^۱

۱. کارشناسی ارشد علوم سیاسی در دانشگاه باقرالعلوم قم.

چکیده

آرمان‌شهر یا مدینه فاضله، از مفاهیمی است که سال‌ها ذهن اندیشوران زیادی را به خود مشغول کرده است. شاید بتوان گفت از همان ابتدا که بشر توانست مفهوم جامعه بشری را درک کند، از پس سختی‌ها و مصائب، آرزوی چنین جامعه‌ای را با خود همراه کرده. این امید، همچنان تا به امروز ادامه یافته و تسکین‌دهنده بشر برای رهایی از مشکلات شده است.

این آرزوی بشر، توسط ادیان به اوج خود می‌رسد و با ظهور مردی که منجی جهان است، حقیقت می‌یابد. البته باید گفت که مدینه فاضله پیامبران الهی در مقایسه با آرمان‌شهرهایی که اندیشه بشر، آن‌ها را طراحی کرده است، تفاوت ماهوی دارد؛ چرا که پیامبران الهی، به دنبال استقرار نظامی مطلوب برای زندگی بشر و سعادت او رفته‌اند که قانونگذار آن، خالق انسان‌ها است. البته تعبیر آن‌ها از آرمان‌شهر نیز جامعه‌ای است که اجراکنندگان آن، پروا پیشگان وارسته‌ای هستند که خود را برابر خدا مسؤول می‌دانند و آماده پاسخگویی از عملکرد خویش در روز واپسین هستند و در پی آن، هدایت مردمان را هدف نهایی خود قرار داده‌اند.

این حکومت آرمانی، مورد توجه همه ادیان الهی قرار گرفته است. از جمله می‌توان به مکتب یهود اشاره کرد. تشکیل حکومت آرمانی ماشیح یا همان موعود یهود، موضوع بسیاری از متون عهد عتیق است که به شکلی مستقیم یا غیرمستقیم مورد اشاره قرار گرفته و آینده‌ای روشن را در پیش روی پیروان خود ترسیم کرده است. حال با بیان یک سلسله شرایط و ویژگی‌های چنین

جامعه‌ای از منظر یهود، در صدد ترسیم آرمان شهر موعود یهود برآمدیم که
 عاملی در راستای بسیاری از اقدامات یهودیان است.
 کلید واژه‌ها: آرمان شهر، حکومت آرمانی، عهد عتیق، یهودیت، یهوه،
 ماشیح، کارویژه.

مقدمه

یهودیت، دینی کهن است که در تقسیم بندی دین‌پژوهان همراه دو دین
 مسیحیت و اسلام، در دسته ادیان ابراهیمی می‌گنجد. یکی از مهم‌ترین مباحث این
 مکتب، مسأله موعود آخرالزمان و حکومت آرمانی او است که تاکنون، مورد توجه
 بسیاری از اندیشمندان یهودی قرار گرفته است؛ چنان‌که اعتقاد به آن، از اصول
 ایمانی آن‌ها شناخته می‌شود و حتی امروزه، دولت‌مردان یهود، بعضی از سیاست‌های
 خود را با تکیه بر این موضوع توجیه کرده و آمادگی برای حکومت آخرالزمان را
 عامل سیاست‌های خود بیان می‌کنند.

حکومت آخرالزمان، از مفاهیمی است که از گذشته‌های دور در اندیشه یهود مطرح
 شده است. زمانی که به تاریخ یهود مراجعه کنیم، توجه به آینده‌ای روشن که از پس
 سختی‌ها و رنج‌ها به وجود می‌آید، به وضوح دیده می‌شود. یهودیان، سالیان دراز در
 آرزوی آمدن موعود خود بوده‌اند، تا زمینه ایجاد چنین حکومتی را فراهم کند.

از طرف دیگر، آنچه ما از یهود، در نظر داریم، قومی است که از زمان‌های دور،
 توسط حضرت موسی علیه السلام به شریعت هدایت شده و به طور متوالی مورد لطف و
 مرحمت پیامبران الهی بوده است؛ هر چند نافرمانی و سرپیچی از فرامین انبیای الهی
 نیز در تاریخ قوم یهود دیده می‌شود که این سرپیچی، نتیجه‌ای جز رنج و آوارگی
 برای آن‌ها نداشته است. البته همین امر، آغازی برای سخن از ظهور یک منجی شد؛
 کسی که قرار است در آینده قوم یهود ظهور کرده و حکومتی آرمانی ایجاد کند.
 زمانی که یهودیان، به دستورات الهی گوش فرا داده و با میل و رغبت، از آن اطاعت

کنند، زمان ایجاد چنین آرمان شهری است.

در این پژوهش، سعی شده است ابتدا به وسیله آشنایی کلی با دین یهود، به سراغ مبانی نظری موجود درباره حکومت موعود یهود - از جمله نوع نگاه به سیاست و انسان، همچنین مبنای مشروعیت و غایت چنین حکومتی - برویم. سپس به ساختار قدرت که در این جا ویژگی های شخص حاکم و مردم در حکومت و نحوه توزیع قدرت را شامل می شود می پردازیم و در ادامه، کارویژه های مطلوب آرمان شهر یهود - از جمله کارویژه های فرایندی، سیستمی و سیاستگذاری - را بررسی کرده و به بیان خصوصیات آرمان شهر در کتب آن ها بپردازیم.

آرمان شهر در اندیشه یهود

قوم یهود، از اقوام نژاد سامی به شمار می روند. این نژاد را فرزندان سام، پسر نوح علیه السلام می دانند. نسل یهود از طریق حضرت یعقوب علیه السلام، به حضرت ابراهیم علیه السلام می رسد. این قوم، همراه اقوام بابلی، آشوری و کنعانی، تا چهار هزار سال پیش از میلاد، در جزیره العرب با هم می زیسته و به شبانی مشغول بوده اند و در این میان نام ها و عنوان های مختلفی یافتند. قدیمی ترین آن ها «عبری» یا «عبرانی» است که آن را از ریشه «عبور» دانسته اند و منظور، عبور حضرت ابراهیم علیه السلام از رود فرات به سوی جنوب است، از نام های دیگر، می توان به قوم «یهود» که از نام «یهودا» یکی از فرزندان حضرت یعقوب گرفته شده است اشاره کرد؛ و همچنین نام «بنی اسرائیل» که به علت نسبت به حضرت یعقوب که «اسرائیل» لقب داشت، بدین نام معروف شدند. درباره متون آن ها نیز باید گفت تورات کتاب مقدس یهودیان است که همراه مجموعه کتب دیگر (کتاب مقدس عبری یا کتب عهد عتیق)، کتب مقدس یهود (تنخ) را تشکیل می دهد. این کتب به سه دسته تقسیم می شود:

۱. تورا یا تورات که مشتمل بر پنج سفر پیدایش، خروج، لاویان، اعداد و تثئیه است.

۲. کتب انبیا (نبیم) که به دو بخش انبیای متقدم و متأخر تقسیم می شود. انبیای متقدم، به کتاب های یوشع، داوران، دو کتاب سموئیل و دو کتاب پادشاهان تقسیم می شود و بخش انبیای متأخر که شامل کتاب های اشعیا، ارمیا، حزقیال، هوشع، یوئیل، عاموس، میکاه، ناحوم، حبقوق، صفنیا، حجی، زکریا و ملاکی است.

۳) مکتوبات یا کتوبیم (نوشته ها) که کتاب های مزامیر داوود، امثال سلیمان، ایوب، غزل های سلیمان، روت، مراشی ارمیا، استر، جامعه سلیمان، دانیال، عزرا، نحμία و دو کتاب تواریخ ایام را در بر می گیرد.

البته در نسخه سبعینه که کتاب مقدس مسیحی، مطابق با آن است، این مجموعه، به سه بخش «کتاب های تاریخی»، «کتاب های حکمت، مناجات، شعر» و «کتاب های پیش گویی» تقسیم می شود. از سوی دیگر، «میشنا» یا همان تورات شفاهی، حاوی قوانین و مقررات الهی است و «تلمود» نیز در باره قوانین کتبی و شفاهی تورات است که پایه و اساس فقه یهود قلمداد می شود.^۱

در تورات مقدس که مبنای اصول اساسی و اعتقادات و اندیشه یهودیت است، در بخش های نخستین، پس از شرح چگونگی تکوین جهان هستی، خلقت انسان و ذکر تاریخ پیامبران اولیه، ظهور منجی موعود را به بشر نوید می دهد. بر اساس متون، انتظار، جوهره اصلی یهودیت و موجب پویایی انسان در همه زمان ها است. یکی از پایه های اساسی آیین یهود، ایمان به ظهور ماشیح، دوره نجات یا گئولا است. اصل دوازدهم از اصول سیزده گانه ایمان یهود نیز که توسط هارامبام (ابن میمون) مطرح شده، مربوط به بحث آرمان شهر و مژده تشکیل حکومت آرمانی است و این گونه است:

من با ایمان کامل، به آمدن ماشیح اعتقاد دارم؛ اگرچه او تأخیر کند، با این حال، هر روز در انتظار او هستم، تا بیاید.^۲

۱. فرهنگ و بینش یهود، چاپ چهارم، تهران: سال اول متوسطه انجمن کلیمیان، ۱۳۸۴ش، ص ۳۰.

۲. همان، چاپ سوم، تهران: سال سوم متوسطه انجمن کلیمیان، ۱۳۸۴ش، ص ۴۵.

طبق نظر هارامبام هر فرد یهودی که این اصل را قبول نداشته باشد، منکر سخنان حضرت موسی علیه السلام و دیگر انبیای بنی اسرائیل است. یهودیان نیز بر اساس این اصل، به ظهور ماشیح یا منجی موعود و تشکیل حکومت آرمانی معتقدند.^۱ در عصر ما نیز که یهودیان صهیونیست برپا خاسته و در صدد برآمده‌اند قوم یهود را از حقارت همیشگی بیرون آورند، از تب و تاب انتظار موعود کاسته نشده است. بسیاری از یهودیان، تشکیل دولت یهود را رهگشای عصر مسیحا دانسته‌اند. حتی صهیونیست‌ها علاوه بر دعا‌های مسیحایی مرسوم در پایان مراسم سالگرد بنیانگذاری رژیم اسرائیل، پس از دمیدن در شیپور عبادت، این گونه دعا می‌کنند:

اراده خداوند، خدای ما چنین باد که به لطف او، شاهد سپیده‌دم آزادی باشیم و نفع صور مسیحا، گوش ما را نوازش دهد.^۲

در واقع، گذشته آنان، هرگز دوران درخشانی را نشان نمی‌دهد و همه‌گونه اسارت و بردگی و بندگی و تحقیر در گذشته آنان وجود دارد؛ لذا، انبیای بنی اسرائیل، بارها به روزهای آخر اشاره کرده‌اند و آن را دورانی دانسته‌اند که در آن، عظمت ملی یهود به آخرین حد اعتلای خود می‌رسد. که این امید به آینده نورانی و سرشار از سعادت، در دل عموم مردم جایگزین شد و با گذشت زمان، نه فقط شدت یافت^۳؛ بلکه به خلق افسانه‌های شگفت پیرامون آن دوره منجر شد.

امید مسیحایی، با دو نیم شدن حکومت بنی اسرائیل پس از سلیمان و تلاش انبیا که قیام خود را در این عصر آغاز کردند، جدی‌تر شد. انبیا، نه تنها آتش شوق را در دل‌ها روشن نگه می‌داشتند، بلکه به توسعه مفهوم مسیحا و دوران مسیحایی

۱. ایمانوئل شوخط، «ماشیح: ناجی جهان»، *ماهنامه بینا*، سال اول، شماره ۴، ۱۳۷۸ش، ص ۱۶.
۲. جولیس کریستون، *انتظار مسیحا در آیین یهود*، حسین توفیقی، قم، مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب، ۱۳۷۷ش، ص ۱۳.
۳. آبراهام کهن، *خدا - جهان - انسان و ماشیح در آموزه‌های یهود*، امیر فریدونی گرگانی، نخست، تهران، دانش پژوه، ۱۳۸۲ش، ص ۲۵۷.

می پرداختند؛ به گونه‌ای که برکت‌های آن عصر را علاوه بر بنی اسرائیل، به همه امت‌های زمین تعمیم می‌دادند. هنگامی که تنها چند نسل از سلیمان گذشته بود، آرمان نهفته شاعران و افراد پایبند به سنت‌های قدیم، آینده‌ای بود که در آن، یک اسرائیل متحد بر جهانی درست بنیاد، سروری خواهد کرد که به شکوه خدای بنی اسرائیل و زیبایی شریعت او معترف است. در همین دوره بود که اندیشه ظهور مسیحا گسترش یافت و به صورت اصل ثابت دین یهود در آمد. بعدها به شکل روشن تری از ماشیح به عنوان شخصی که از جانب خدا مأمور آغاز این دوره است یاد شد.

در این بخش، با تکیه بر دسته‌بندی گفته شده، ابتدا به بررسی مبانی نظری در حکومت آرمانی یهود پرداخته و به مباحث‌های مختلف آن می‌پردازیم.

۱. مبانی نظری

در این مبحث، به بررسی مفاهیم و مبانی موجود در دین یهود می‌پردازیم، تا بدین وسیله با نگاه آن‌ها، با مباحث تئوریک حکومت آرمانی، آشنا شویم.

۱-۱. نگاه به سیاست

سیاست، فعلیتی عام و جهان شمول است؛ از این رو طبیعی است که مطالعه سیاست، مطالعه حکومت را به منزله یکی از مهم‌ترین جنبه‌های خود شامل می‌شود؛ پس برای شناخت بیشتر آرمان شهر یهود، ناگزیر باید با نوع نگاه مکتب یهود به سیاست آشنا گردیم.

یکی از مفاهیم اساسی در حکومت آرمانی یهود، مفهوم سیاسی حکومت مسیحا و نگاهی است که اندیشه یهود به این مفهوم دارد. البته آنچه امروزه به نام دین یهود و توسط صهیونیست‌ها به اجرا در می‌آید با آنچه در مبانی دینی آن‌ها دیده می‌شود، متفاوت است.

نکته عمده در نگاه به آرمان شهر یهود، عدم جدایی دو قلمرو دین و سیاست از

یک دیگر است. بر اساس نگاهی که دین یهود به نقش مسیحا دارد، مسیحا در آینده گرایی این قوم، چهره‌ای این جهانی و مربوط به جنبه سیاسی امید اسرائیلی‌ها به نجات و احیای پادشاهی دارد و در چارچوب کلی دین فهم می‌شود؛ بنابراین، سیاست، محصول جایگاه انسان در جهان به مثابه نظام آفریدگان بود؛ نظامی که به طور کامل، توسط خدا تعیین می‌شود. اندیشه اساسی در امید به آینده هم پادشاهی یهوه است و سایر مفاهیم، گرد این مفهوم قرار دارند. در پرتو آن اندیشه اساسی، ارتباط سازمان یافته مفاهیم دیگر امکان پذیر می‌شود و در حالی که پادشاهی آینده، بیشتر خصلت سیاسی دارد، اما خود پادشاهی دینی است و بر این اساس است که پادشاهی، فعل خدا است.

این امید، هم ناظر به نجات ملی سیاسی یهود بود و هم اصلاح دینی - اخلاقی قوم را در بر می‌گرفت و ریشه در عهد و برگزیدگی قوم یهود داشت؛ پس آینده گرایی قوم اسرائیل، دارای دو جنبه سیاسی و دینی است؛ در حالی که جنبه سیاسی، خود رنگ دینی دارد. در واقع، تفکیک این دو جنبه به طور کامل امکان پذیر نیست. حتی در تفسیر اشعای دوم نیز از تمام وقایع سیاسی، تفسیری دینی شده است. با این حساب، امید به آمدن پادشاهی آرمانی در مفهوم یهود، امید به احیای سیاسی - ملی و اخلاقی بنی اسرائیل است. در هر حال، آینده نیک، در کلام انبیای نخستین بنی اسرائیل، ناظر به احیای پادشاهی ملی است، نه شروع یک جهان نو و پایان تاریخ جهانی. بعد از این است که بر جنبه‌های دینی - اخلاقی نیز تاکید شده^۱ و همان نجات سیاسی دینی قوم یهود مد نظر قرار می‌گیرد.

۲-۱. نگاه به انسان

انسان‌شناسی و نگاهی که به انسان وجود دارد، از دیگر مباحث مهم در مبانی

۱. اسد الله آریر، *منجی موعود در یهودیت و مسیحیت*، قم، مرکز ادیان، ۱۳۸۷ ش، ص ۱۱۶ و ۱۲۱.

نظری است که باعث تفاوت در شیوه حکومت داری می شود. این که نگاه حاکمان به انسان چگونه است و از او چه انتظاری دارند، همگی عاملی است در جهت تعیین قوانین و شیوه های تشویق و تنبیه که در جامعه به کار برده می شود.

کتاب مقدس، در رابطه با انسان، به مفاهیم متعددی اشاره کرده است، از جمله این که خداوند، آدم را از خاک سرشت و روح خود را در او دمید، تا به صورت زنده در آید. او آدم را به صورت خود، یعنی مانند خدا آفرید: «آن گاه خداوند از خاک زمین، آدم را سرشت، سپس در بینی آدم، روح حیات دمید؛ به او جان بخشید و آدم، موجود زنده ای شد.»^۱

اما بعد از این، با گناهی که انسان انجام داد و از درخت معرفت خورد، به آگاهی دست یافته و به زمین هبوط کرد؛ در نتیجه، با زیاد شدن آدمیان بر زمین، شرارت نیز افزایش یافت. در نظر یهودیان، بعد از این زمان است که به علت شرارت انسان ها خدا به نابودی آن ها تصمیم گرفته و از آفرینش انسان پشیمان می شود؛ اما به علت وجود حضرت نوح، از این تصمیم منصرف شده و با ایجاد سیل و طوفان، همه موجودات را از بین می برد و تنها نوح و خاندانش را به سبب اطاعت از فرامین الهی نجات می دهد.

پس بنابر آنچه از کتب مقدس می توان فهمید، در نظر یهود، انسان، دارای طبیعتی دوگانه است که از یک سو با حلول روح خدا، انسان، دارای سیرتی نیک شده و روح خدا، درون او تجلی می یابد؛ ولی از طرف دیگر با توجه به شرارت هایی که از انسان سر زده، او با نیت و فکر پلید خود، به دنبال فساد در زمین است. این بدسرشتی او، باعث می شود خدا از خلقت او پشیمان گردد و در نتیجه انسان، از ابتدای خلقت، گناهکار است.

۱. عهد عتیق، سفر پیدایش، باب ۷، بند ۲.

با وجود این، در نظر یهودیان، در آینده و با شکل گیری حکومت آرمانی، انسان نیز به کمال و پاکی دست یافته و به نیکی می‌رسد. البته باید دانست هر چند یهودیان معتقدند انسان گنهکار است، نکته قابل توجه، مسأله برگزیدگی قوم یهود است. در مکتوبات یهودی پس از عهد عتیق تا زمان ظهور مسیحیت، ایده قوم برگزیده همواره مورد توجه و باور یهودیان بوده است. حتی آن‌جا که سخن از تنبیه بنی‌اسرائیل به میان می‌آید، غرض از آن، بازگشت بنی‌اسرائیل به خدا و عمل به دستورات او است؛ اما مجازات کافران، برای از بین بردن آنها است؛ لذا قوم بنی‌اسرائیل و به ویژه برگزیدگان و درستکاران قوم، از آغاز، توسط خدا برای نجات انتخاب شده‌اند. در قطعه‌ای از طومارهای بحریت چنین آمده است:

تو ما را برای خودت رهایی بخشیده‌ای، تا ما یک قوم ابدی باشیم. تو، برای ما سرنوشتی از نور را مطابق حقیقت مقدر ساختی و امیر نور را از دوران گذشته معین داشتی، تا برای حمایت ما بیاید.^۱

در قطعه‌ای دیگر هم که حاکی از نجات و تقدیر فردی و سرنوشت جمعی است، آمده است:

خداوند، برای انسان، دو نفس را قرار داد که تا زمان ملاقاتش همراه او هستند: نفس راستی و نفس خطاکاری. آنان که از راستی می‌زایند، از چشمه نور می‌جهند؛ اما آنان که از خطاکاری متولد می‌شوند، از منبع تاریکی بیرون می‌آیند. همه فرزندان راستی، تحت فرمانروایی نورند و در راه‌های نور قدم بر می‌دارند؛ اما همه فرزندان خطاکاری، تحت حکومت ملکه تاریکی هستند و در راه‌های تاریک قدم بر می‌دارند... زیرا این، خدا است که نفس روشنایی و تاریکی را آفریده و هر فعلی را بنا نهاد و هر عملی را بر

۱. منجی موعود در یهود و مسیحیت، ص ۱۱۹.

راه‌های آن‌ها قرار داده است.^۱

پس بنی اسرائیل، به واسطه مفهوم قوم برگزیده یا قوم خداوند، خود را برتر از هر قوم و ملت می‌دانند؛ چرا که خداوند نیز همواره خدای اسرائیل معرفی می‌شود: «و اسم مرا خواهند خواند و من، ایشان را اجابت خواهم کرد و خواهم گفت که ایشان قوم من هستند، و ایشان، خواهند گفت که یهوه، خدای ما است».^۲

نیز از قول موسی عليه السلام آمده است که: «این مردم، قوم تو هستند؛ پس لطف خود را دریغ مدار».^۳

باز در جایی دیگر بنی اسرائیل را قوم خدا و همچون کاهنان او می‌دانند. این تقدس، یک سلسله آثار عملی هم به دنبال دارد؛ از جمله این که از بنی اسرائیل نمی‌توان برده خرید یا آنان نباید گوشت حیوانی را بخورند که جانور وحشی آن را دریده است^۴ و از این قبیل آداب عملی. در نهایت، باید گفت همه این مفاهیم، بیانگر تضاد در نوع نگاه یهود در مبحث انسان شناسی است که از یکسو انسان را دارای سرشت نیک و بد دانسته و از سوی دیگر، قوم بنی اسرائیل را برتری داده و تنها آن‌ها را قوم خدا می‌داند.

۳-۱. مبنای مشروعیت

مشروعیت، از پایه‌های اساسی یک حکومت است. می‌توان آن را باور عمومی اعضای یک جامعه بر این مبنا که قدرت دولت برای وضع و اجرای قوانین، قدرت به حق و مستوجب فرمانبرداری است، در نظر گرفت.

مشروعیت در آیین یهود، زمانی به پادشاه یا حاکم داده می‌شود که شاه، به یهوه

۱. همان.

۲. عهد عتیق، زکریا، باب ۱۳، بند ۹.

۳. عهد عتیق، سفر خروج، باب ۱۳، بند ۳۳.

۴. همان، باب ۲۲، بند ۳۱.

(خدای یهود) وفادار بوده و مطابق فرامین او حرکت کند؛ لذا بخت شاه همواره به تبعیت مردم از او نیست؛ بلکه تبعیت او از یهوه نیز مهم است؛ به گونه‌ای که از پادشاه با عنوان پسر یهوه نام برده می‌شود. در یهودیت متأخر هم پادشاهی مسیحا، امری فوق‌العاده و در مرحله پیش از پادشاهی یهوه فهم می‌شد؛ اما در اشعای دوم، ظهور شاهانه یهوه، بر همه چیز سایه می‌افکند و همواره نجات و جنبه‌های آن به یهوه نسبت داده می‌شود. در واقع، پادشاهی آینده به مثابه حاکم پادشاهی‌ای است که یهوه آن را تأسیس کرده است؛ بنابراین، تقابلی واقعی میان پادشاهی یهوه و پادشاهی مسیحا وجود ندارد و همان‌گونه که پادشاه، در آرمان شاهی دوره انبیا ابزار یهوه به شمار می‌رفت، پادشاه آینده یا مسیحا نیز چنین است. بدین شکل، از طرف خدای یهود به حکومت رسیده و مشروعیت الهی می‌یابد. در واقع، نقش اصلی را خود یهوه داشت و نقش مسیحا در مجموع نقشی منفعلانه است.^۱

طبق توصیف مزامیر نیز، شاه آینده بیش از یک مرد عادی است. او دارای ماهیتی الهی است و می‌تواند قهرمان الهی نامیده شود و به عنوان «مشیر» و حاکم «شگفت‌انگیز» از او نام برده شده است؛^۲ پس می‌توان گفت پادشاه آینده در نظر یهود «با قوت یهوه حکم خواهد راند، باجلال نام یهوه خدایش»؛^۳ به گونه‌ای که مردم، برای او حیات ابدی را آرزو می‌کنند و مشروعیت برای او قائل شده و او را نماینده خدا برای حکم راندن بر خود می‌دانند و با این موهبت الهی، به دفاع از سرزمین و قوم می‌پردازند.^۴

۴-۱. غایت حکومت

هر نظام سیاسی و حکومتی که تشکیل می‌شود، برای رسیدن به هدف و غایتی

۱. منجی موعود در یهودیت و مسیحیت، ص ۱۲۱.

۲. عهد عتیق، اشعیا، باب ۹، بند ۶.

۳. همان، میکا، باب ۵، بند ۴.

۴. همان، اشعیا، باب ۹، بند ۵.

تأسیس شده است. طبیعی است تمام گروه‌های اجتماعی، دارای هدف‌های مشخصی هستند که طبق آن، سازمان یافته‌اند. کارایی هر سازمان نیز باید طبق مقدار موفقیت آن، در به دست آوردن هدف‌های تعیین شده، ارزیابی شود.

اعتقاد عموم یهودیان این است که ظهور ماشیح و فعالیت‌های او، همگی در جهت بهبود وضع جهان و تأمین سعادت بشری است و انسان، در جهانی که خداوند، آن را در نهایت کمال خلق کرده است، رو به آینده‌ای دارد که ظهور منجی موعود در آن، نشانه برقراری عدالت الهی است. این اعتقاد، در همه متون مذهبی یهودیان استمرار می‌یابد و افزون بر آن، اندیشه نجات یافتن و انتظار برای منجی موعود که خواهد آمد و نظامی منطبق بر قوانین الهی و آسمانی برقرار خواهد کرد، از بخش‌های اعتقادی ادیان توحیدی است.

حکومت آرمانی، برای یهودیان، صلح جهانی و عصر عدالت و پارسایی را وعده می‌دهد؛ عصری که در آن، همه انسان‌ها خواهند دانست که خدا یکی و نام او یکی است و قومی که خدا برای ابلاغ رسالت خود به جهانیان برگزیده، خواهد توانست مسئولیت خویش را در اصلاح معنویات جهان انجام دهد. همچنین یهودیان در کنار کاهنان و انبیاء شاهد گسترش گونه‌ای از پاکی و قداست باشند که تحقق آن در شرایط کنونی، ممکن نیست؛ به دیگر سخن، آن زمان، امکان ادامه یک زندگی مقدس و مطابق با اراده الهی فراهم می‌شود.

البته هدف دیگری نیز مطرح می‌شود که همان وحدت میان اقوام پراکنده و متفرق بنی اسرائیل است؛ به گونه‌ای که اورشلیم مرکز جهان و افتخار همه نسل‌ها شده و همه امت‌ها به سوی آن آمده، در مقابلش کرنش خواهند کرد و حقایق سترگ مورد قبول بنی اسرائیل را خواهند پذیرفت. براین اساس، همه حوادث به احیای پادشاهی مسیحا و اتحاد مسالمت‌آمیز حکومت تجزیه شده فلسطین و شکوه از دست رفته سلطنت داوود علیه السلام می‌انجامد.

بر اساس آنچه که از آموزه‌های دین یهود می‌توان فهمید، نجات قوم برگزیده، از اهداف عمده حکومت آرمانی یهود است، تا بعد از تمام مصیبت‌ها و گرفتاری‌هایی که برای این قوم در طول تاریخ ایجاد شد، همه یهودیان، دوباره از دورترین نقاط جهان به سرزمین خود فلسطین باز گشته و حکومت مطلوب توسط قوم یهود بر پا شود. آرمان مسیحایی، این وعده را به یهودیان داده است که یهود یک قدرت جهانی در فلسطین تأسیس خواهد کرد؛ زیرا در نظر آن‌ها آرمان مسیحایی، فراتر از آزادی یهودیان و تشکیل یک دولت یهودی مستقل بوده و اهداف بلندی را برای بشریت و تکامل نژاد بشری در نظر گرفته است؛ ولی در عین حال، در یک زمینه یهودی و با مفهومی کاملاً یهودی باقی خواهد ماند.^۱

۲. ساختار قدرت

در دومین بخش از این پژوهش، امور مربوط به ساختار قدرت و آنچه در ترکیب قدرت حکومت موثر است، مورد نظر قرار می‌گیرد؛ این که حاکم یا حاکمان چه کسانی هستند؟ مردم چگونه عمل می‌کنند و قدرت، چگونه توزیع می‌شود؟ از مسائل مهمی است که در این مبحث باید مورد توجه قرار گیرد.

۲-۱. حاکم یا رهبر

در دوره‌های پس از سقوط اخلاقی و سپس سیاسی پادشاهی اسرائیل، آرزوها متوجه شاخه یا جوانه‌ای از داوود بود. انبیا وعده می‌دادند که با وجود آن که اوضاع کنونی اسرائیلی‌ها نابسامان است، در آینده پادشاهی از نسل داوود ظهور خواهد کرد و ما را از ظلم و فساد پادشاهی یا شر دشمنان، نجات خواهد داد. اشعیا وعده می‌دهد که آن پادشاه مطلوب «بر تخت پادشاهی داوود خواهد نشست و بر سرزمین او تا ابد سلطنت خواهد کرد». ارمیا نیز آرزویش را از قول خداوند، چنین بیان می‌کند:

۱. جولیس کریستون، *انتظار مسیحا در آیین یهود*، ص ۱۷۲ و ۱۷۳.

روزی فرا خواهد رسید که من، شخص عادل را از نسل داوود به پادشاهی منصوب کنم که با حکمت و عدالت، حکومت می‌کند...^۱

این معنای خاص، ناشی از این اعتقاد یهود است که نجات نهایی اسرائیل، در عین این که ساخته و پرداخته خداوند است، بر عهده سلاله‌ای از خاندان سلطنتی داوود بوده و به وسیله او تحقق خواهد یافت. مهم‌ترین مژده مسیحایی در این باره را می‌توان در کتاب اشعیاى نبی دید که با توصیف خود از کودکی به نام عمانوئیل سخن گفته است:

نهالی از تنه یسی [= پدر داوود] بیرون آمده، شاخه‌ای از ریشه هایش خواهد شکفت و روح خداوند بر او قرار خواهد گرفت؛ یعنی روح حکمت و فهم، روح مشورت و قوت و روح معرفت و ترس از خداوند. خوشی، در ترس از خداوند خواهد بود و موافق رؤیت چشم خود داوری نخواهد کرد و بر وفق سمع گوش‌های خویش تنبیه نخواهد نمود.^۲

در دین یهود، این نجات‌بخش نهایی (ماشیح)^۳ به معنای مسح و تدهین شده یا مسیح‌رهایی بخش نام دارد که به عبری «ماشیاخ»، به آرامی «مشیحا» و به یونانی «کریست» تلفظ می‌شود. مسح یعنی پاک کردن با روغن مقدس (بر اساس یک سنت، پیامبران در حضور جمع اندکی، روغن بر سر آنان می‌مالیدند، تا نشانه موقعیت جدید آنها و نیز علامت آن باشد که روح الهی در آنها حلول کرده است. بدین شیوه، نوعی قداست برایشان پدید می‌آمد). ماشیح، ابتدا لقب پادشاهان بنی‌اسرائیل بوده است؛ ولی بعدها این مفهوم، گسترش یافته و در نهایت به همه پادشاهان و پیامبران قوم و در واقع هر کس از جانب خدا مأمور انجام کار خاصی بود، اطلاق می‌شد.

۱. عهد عتیق، ارمیا، باب ۲۳، بند ۵.

۲. همان، اشعیا، باب ۱۱، بند ۱ و ۴.

3. Messiah.

حال، آنچه امروزه به نام ماشیح مطرح می‌شود، همان موعود یهود است؛ کسی که از سوی خداوند، فرستاده شده و قداست خاصی دارد؛ انسانی آسمانی و موجودی معجزه‌گر که خداوند، پیش از خلقت جهان، وی را آفریده و او در آسمان می‌ماند، تا زمان فرستادن وی برسد. به او، پسر انسان نیز می‌گویند؛ زیرا به شکل انسان ظاهر می‌شود؛ هرچند سرشت وی، آمیخته‌ای از خدا و انسان است. وی نقطه اصلی و کامل حلول خدا در انسان است که خواهد آمد، تا مسیر تاریخ یهود، بلکه بشریت را اصلاح کند.^۱

این حاکم آینده، کسی است که نیروها و قابلیت‌های فراانسانی و تقریباً همه ویژگی‌ها و توانایی‌هایی که در سنت اسرائیل کهن به پادشاه مطلوب نسبت داده شده است را می‌توان بر او اطلاق کرد:

او، واسط میان یهوه و قوم برای رساندن برکت خواهد بود و در مقام پادشاه کاهن، به عدالت و انصاف حکمرانی خواهد کرد.^۲

از طرف دیگر، صفات اخلاقی پادشاه و عدالت و ظلم ستیزی او هم مورد توجه است. او حاکم شگفت‌انگیز، قهرمان الهی، پدر جاودانی و امیر سلام و سلامتی نامیده خواهد شد که تا ابد، بر اساس عدالت و درستکاری حکومت خواهد کرد و این را یهوه اراده کرده است. عدالت‌ورزی از ویژگی‌های عمده مسیحا و مهم‌ترین ویژگی اخلاقی او است؛ چرا که وظیفه او در پادشاهی آینده، حکم کردن به جای یهوه است. او، بر اساس عدالت حکم می‌کند و داد ضعیفان را می‌ستاند.^۳ او، به رنج و محرومیت یهودیان پایان داده، به صهیون بازخواهد گرداند؛ براساس شریعت شفاهی و کتبی حکم خواهد راند و بهشت را که هزار سال می‌پاید، بنا خواهد کرد.

۱. عبدالوهاب المسیری، *دائرة المعارف یهود، یهودیت و صهیونیسم*، ج ۵، تهران، مطالعات پژوهش‌های خاورمیانه، ۱۳۸۳ش، ص ۳۱۹.

۲. *عهد عتیق*، زکریا، باب ۶، بند ۱۳.

۳. همان، اشعیا، باب ۱۱، بند ۵.

او، رهبری آرمانی است که از سوی یهوه، مأمور اجرای عدالت و برپایی حکومت است، که نه تنها رهبر قوم یهود، بلکه رهبر همه اقوام و ملل شده و پس از بازگرداندن یهودیان به اورشلیم، از همان جا بر جهان، حکومت خواهد کرد؛ پس نه تنها موجب رهایی قوم یهود گردیده، بلکه آن‌ها به عنوان قوم مقدس جایگاه خود را باز خواهند یافت.

۲-۲. مردم در حکومت ماشیح

افرادی که در حکومت آرمانی یهود، جامعه را تشکیل می‌دهند، دارای ویژگی‌های ممتاز و عالی در مقایسه با مردم زمان‌های دیگر هستند؛ ولی نکته قابل توجه این است که هنگام صحبت از مردم آن دوره، قوم یهود، دارای اولویت ویژه‌ای است و مسأله محوری‌تر این که همه افراد این قوم، به کنعان یا فلسطین هدایت می‌شوند، تا آن جا ساکن شوند.

در کتب یهود، به جمع آوری قوم یهود اشاره شده است؛ برای نمونه از قول خداوند آمده است که در جهان آینده، برای جمع آوری پراکندگان اسرائیل، من بادی را به جهان خواهم آورد که از هر دو جهت بوزد؛ چنان که نوشته است:

به شمال خواهم گفت که بده و به جنوب خواهم فرمود که ممانعت مکن؛ پسران مرا از جاهای دور و دخترانم را از کران‌های زمین بیاور.^۱

در جایی دیگر به قول از حزقیال نبی آمده است:

به ایشان بگو که خداوند می‌گوید: «قوم اسرائیل را از میان قوم‌ها جمع می‌کنم و از سراسر دنیا ایشان را به وطن خودشان باز می‌گردانم». ... آن‌ها در سرزمینی که پدرانشان زندگی می‌کردند، ساکن می‌شوند؛ یعنی همان سرزمینی که به خدمتگزارم یعقوب دادم ... خدمتگزارم، تا به ابد پادشاه آنان خواهد بود و یک شبان برای جمیع ایشان خواهد بود و به احکام من

۱. عهد عتیق، اشعیا، باب ۴۳، بند ۶.

سلوک نموده و فرایض مرا نگه داشته، آن‌ها را به‌جا خواهند آورد. من با ایشان عهد می‌بندم که تا ابد ایشان را در امنیت نگه دارم. من، آن‌ها را در سرزمینشان مستقر کرده جمعیتشان را زیاد خواهم نمود و خانه مقدس خود را تا به ابد، در میان ایشان قرار خواهم داد و خانه من، میان ایشان خواهد بود و من خدای ایشان و ایشان، قوم من».^۱

پس در نظر قوم یهود، با اسکان دوباره این قوم در کنعان، عزت و احترام این قوم، باز خواهد گشت. آنان، جهان را به سوی خدا هدایت خواهند کرد و میان تاریکی‌ها، باعث روشنایی جهان می‌شوند. همه این‌ها پس از مهاجرت یهود به سوی کنعان است؛ چرا که آن زمان، اورشلیم یا کنعان، در محل مرتفعی در مقایسه با دیگر مناطق قرار خواهد گرفت و مرکز معنوی عالم و مورد توجه همه اقوام خواهد شد:

«ای اورشلیم! برخیز و بگذار نور تو بدرخشد؛ زیرا جلال خداوند، بر تو تابان است. تمام قوم‌های جهان، در تاریکی فرو خواهند رفت؛ اما نور جلال خداوند، بر تو خواهد تابید و پادشاهان و قوم‌ها، به سوی تو خواهند آمد، تا نور جلال خداوند را که بر تو تابان است، مشاهده کنند ... بیگانگان آمده، دیوارهای تو را بازسازی خواهند کرد و پادشاهان آن‌ها تو را خدمت خواهند نمود؛ زیرا اگرچه به خشم خود تو را مجازات کردم؛ اما به لطف خویش، بر تو رحم خواهم کرد».^۲

بنابراین، صهیون مرکز این عدالت فراگیر می‌شود و همه ملت‌ها در خدمت ماشیح قرار می‌گیرند. بر این اساس، صهیون، بر همگان آقایی کرده و دشمنان را در هم خواهد شکست؛^۳ پس این، یهودیان هستند که محور حکومت ماشیح قرار می‌گیرند پس از استقرار قوم یهود و پیدا شدن ده قبیله گم شده بنی‌اسرائیل و

۱. عهد عتیق، حزقیال، باب ۴۰، بند ۱ تا ۲۰.

۲. همان، اشعیا، باب ۴۰، بند ۱ تا ۲۰.

۳. عبدالوهاب المسیری، دائرة المعارف یهود، ص ۳۱۹.

برقراری وحدت بین آنها، امت‌های دیگر نیز به آنها می‌پیوندند و این جامعه آرمانی، با محوریت درستکاران و برگزیدگان تشکیل می‌شود. تصویری که نویسنده مزامیر سلیمان از این جامعه ارائه می‌دهد، جامعه‌ای معنوی و آرمانی است:

و او یک قوم مقدس را گرد می‌آورد که به واسطه او، به راستی رهنمون می‌شوند. او، قبایل قوم را که توسط خداوند، خدای او تقدیس شده‌اند، داوری خواهد کرد. او، غیردرستکاران را دیگر میان ایشان جا نخواهد داد و نیز هیچ شخصی که دارای دانش فاسد است، میان ایشان سکونت نخواهد کرد؛ زیرا او به ایشان خواهد آموخت که همگی پسران خدایشان می‌باشند.^۱

در این حکومت، همان‌گونه که در مبحث مشروعیت نیز گفته شد، تعیین حاکم، توسط یهوه صورت گرفته و مردم درانتخاب، نقش اساسی بر عهده ندارند؛ بلکه باید مطیع اوامر این حاکم الهی بوده و از او اطاعت کنند.

بنابراین درباره جایگاه مردم در این حکومت هم می‌توان گفت: بر اساس آنچه از متون فهمیده می‌شود، مردم، صرفاً تبعیت خواهند کرد و نقش تعیین کننده‌ای ندارند. این حاکم، یک رهبر الهی بوده و نماینده خدا بر روی زمین است؛ به همین دلیل، توسط یهوه انتخاب می‌شود و انتخاب مردم، این‌جا نقشی ندارد؛ چراکه انتخاب یهوه، فوق انتخاب مردم است و یهودیان در این جامعه باید بر اساس فرامین این رهبر الهی حرکت کنند، تا به نجات دست یابند.

بنابراین، این جامعه آرمانی با وحدت تمام امت‌ها و البته با محوریت قوم اسرائیل، تشکیل می‌شود و همگی به پرستش خدا پرداخته و صلح و همبستگی میان همه ملت‌ها تحقق می‌یابد. البته قوم یهود، دارای جایگاه خاصی است؛ اما باعث نمی‌شود که دیگر ملت‌ها از روند رهایی دور بمانند. بدین ترتیب، ملتی که متشکل از یهودیان

۱. عهد عتیق، مزامیر سلیمان، باب ۱۷، بند ۲۸ و ۳۰.

و دیگر اقوام است، به رهبری مسیحا شکل می گیرد و همه نیکان و تمام گناهکاران توبه کار یهودی و غیر یهودی که خدای بنی اسرائیل را شناخته باشند، به این جامعه راه می یابند و جامعه ای عاری از بدی و گناه و بر اساس اعتقاد به وجود خدا، شکل می گیرد.

پس نیکی و عدالت، تمام ملت ها و در رأس همه، قوم یهود را دربر خواهد گرفت و دیگر سختی ها و مشکلات از بین مردم رخت بر خواهد بست و رفاه و آسایش، جایگزین آن می شود. مردم، در آن دوره، تنها کمال و سعادت را دنبال خواهند کرد. صفتی، آن دوره را این گونه تعبیر می کند:

اما در میان تو، قومی ذلیل و مسکین باقی خواهم گذاشت و ایشان، بر اسم خداوند توکل خواهند کرد و بقیه اسرائیل، بی انصافی نخواهند نمود و دروغ نخواهند گفت و در دهان ایشان، زبان فریبنده یافت نخواهد شد؛ زیرا ایشان، چرا کرده و به آرامی خواهند خوابید و ترساننده ای نخواهد بود.^۱

در نهایت، می توان فهمید که در حکومت ماشیح، منظور از مردم در وهله اول، قوم یهود است که از همان ابتدا در فلسطین ساکن خواهد شد و معبد و خانه خدا را بر پا کرده و سپس به کمک قوم یهود اصلاح و نجات دیگر ملل صورت می گیرد. در این راه، قوم یهود، به آن ها کمک می کند، تا به حقیقت دست یابند؛ چنان که در اشعیا آمده است:

ماموریت جهانی مسیح یهودی، نجات ملت یهود و حکومت بر جهان، با توجه به قوانین صهیون است.^۲

۲-۳. شیوه توزیع قدرت

آنچه در این بخش، مورد توجه قرار می گیرد، نحوه توزیع قدرت در جامعه است؛

۱. همان، صفتی، باب ۳، بند ۱۲ و ۱۳.

۲. همان، اشعیا، باب ۲، بند ۲ و ۴.

این که آیا قدرت در جامعه آرمانی یهود، متمرکز است یا تفکیک شده؟
در اندیشه یهودی، پادشاه یا منجی موعود، نماینده خدا است؛ لذا می توان گفت:
مسیحا یا پسرانسان، همچون داور از سوی خدا نصب می شود و عامل و مجری او
است. او در جایگاه میانجی میان یهوه و قوم او عمل می کند و عامل دستورات یهوه
خدای اسرائیل میان مردم است؛ در عین این که داوری او، جهانی و کیهانی است:
و خداوند، ارواح شخص برگزیده را بر روی تخت جلال می نشاند و او،
همه کارهای مقدسان را در آسمان داوری می کند. کردارشان بایستی در
ترازو سنجیده شود.^۱

با قدرتی که این میانجی می آورد، دیگر گناه و بی عدالتی وجود نخواهد داشت؛ زیرا
سرزمین، از علم یهوه پر خواهد شد و وظیفه او در پادشاهی، در واقع حکم کردن به جای
یهوه است. حکم کردن در این جا، به معنای دفاع از مردم، در برابر تهاجمات، راندن
دشمن و حکومت کردن بر سرزمین و درستکاری برای سعادت و رفاه مردم است.^۲
قدرتی که او دارد، یک قدرت مرکزی است که بر سراسر جهان اجرا شده و حکومت
می کند و منزلتی شبیه منزلت خداوند، به او داده می شود؛ در عین این که دارای یاوران و
کارگزارانی است که او را در حکومتش یاری می دهند، یاوران صالحی که از سوی خدا
برای یاری او برگزیده شده اند. کتاب مزامیر داوود در این باره می گوید:

در زمان او، صالحان، خواهند شکفت و وفور و سلامتی خواهد بود. مادامی
که ماه نیست نشود، او حکمرانی خواهد کرد از دریا و از نهر، تا اقصای
جهان. به حضور وی، صحرائشینان گردن خواهند نهاد و دشمنان او، خاک
را خواهند لیسید.^۳

۱. /پوکریفای عهد عتیق، اول اخنوخ، باب ۶۸ بند ۸.

۲. عهد عتیق، اشعیا، باب ۹، بند ۷.

۳. همان، مزامیر، باب ۷۲، بند ۷.

در تورات نیز به دنبال تحقق وعده الهی، صالحان و حکیمان را وارث حقیقی زمین معرفی کرده و آنان را به انقطاع شروران مژده می‌دهد و بر حاکمیت صالحان بر زمین اشاره می‌کند.^۱ این امر، به خوبی نشان می‌دهد که مسیحا، برای اداره جهان، از کمک شماری از یاوران خود برخوردار خواهد شد؛ کسانی که با عنوان صالحان و حکیمان، از آن‌ها یاد شده است.

بنابر آنچه که می‌توان از متون کتب عهد قدیم فهمید؛ مسیحا، پادشاه پیروزی است که روزی با دخالت معجزه‌آسای یهوه، پادشاهی‌اش تأسیس خواهد شد. او، عبد یهوه و ابزار فعال برای تحقق هدف یهوه می‌باشد،^۲ که به کمک یاورانش حکومت مقتدر و مرکزی را ایجاد کرده و قدرتش سراسر عالم را می‌گیرد. مردم نیز از روی رغبت، حکومت او را پذیرفته و از او اطاعت می‌کنند.

۳. کارویژه‌های آرمان‌شهر یهود

نوع روابط تعریف شده بین ساختارهای نظام را کارویژه‌های نظام گویند. به عبارت دیگر، هر ساختار، کارویژه‌هایی را به اجرا می‌گذارد که به نوبه خود، سازمان سیاسی را قادر به تدوین و اجرای خط مشی‌هایش می‌سازد. اکنون عواملی که جامعه آرمانی یهود را به حرکت واداشته، به آن، جهت می‌دهد و کمک می‌کند در مسیر مورد نظرش گام بردارد. نیز این میان، کارویژه‌های فرایندی، سیستمی و ساختاری را بررسی می‌کنیم.

۱-۳. کارویژه‌های فرایندی

کارویژه‌های فرایندی، دارای فعالیت مشخصی است که برای تدوین و اجرای خط مشی‌ها در هر نوع نظام سیاسی ضرورت دارد. این فعالیت‌ها را از آن رو کارویژه‌های فرایندی می‌خوانیم که در فرایند تدوین روند حکومت، نقشی مستقیم و

۱. همان، مزمور، باب ۳۷.

۲. همان، اشعیا، باب ۴۲، بند ۴.

ضروری دارند. در کارویژه‌های فرایندی، آنچه اهمیت دارد، توجه به منافع مردم و تنظیم و اجرای امور حکومتی است.

به نظر می‌رسد بنابر تعریفی که یهودیان از جامعه آرمانی خود دارند، این مسائل تا حدودی حل شده و چون امور معنوی اهمیت می‌یابد. این امور هم توسط برخی اقدامات ماشیح حل می‌شود؛ زیرا آن زمان، بدی‌ها از دل مردم زدوده شده و خوبی‌ها در نهاد آدمی فعال می‌شود. به همین دلیل، بسیاری از خواسته‌های مردم نیز از بین می‌رود؛ زیرا قناعت و دیگر خصلت‌های خوب، در دل مردم جای گرفته و آنان، با افزایش حکمت و علمشان، سعادت نهایی را دنبال می‌کنند.

۱-۳. تصریح و تأمین منافع

فرایند سیاسی، هنگامی آغاز می‌شود که منفعی که بیان یا تصریح شده‌اند، به صورت سیاست‌های نظام مطرح گردند. در این مرحله، خط مشی‌های حکومت، مد نظر قرار می‌گیرد. این، یکی از مهم‌ترین اقداماتی است که حکومت‌ها برای شهروندان خود انجام می‌دهند.

بنابر کتب یهود، آن زمان، صلح و صفا و صمیمیت بر زمین حاکم شده و همه انسان‌ها نام خدا را خوانده و او را عبادت می‌کنند؛ مشکلات بشر حل شده و صلح پایداری در سراسر جهان پدید می‌آید به گونه‌ای که آمده است:

جهان آینده، مانند جهان کنونی نخواهد بود. در جهان کنونی، انسان، هنگام شنیدن خبرهای خوش می‌گوید: «بلند مرتبه است خدایی که نیک است و نیکی می‌کند» و هنگام استماع خبرهای بد، باید بگوید: «بلند مرتبه است داور حقیقی»؛ ولی در جهان آینده، فقط خواهد گفت: «مبارک است خدایی که نیک است و نیکی می‌کند».^۱

از طرفی، صلح و صفا هم برای گسترش رفاه مردمان آن روزگار برقرار می‌شود؛

۱. همان، پساحیم، ۵۰الف.

به گونه‌ای که صلح، سراسر جهان را فرا گرفته و فقر برچیده می‌شود. ملت‌ها، ابزار ویرانگر خود را به ابزار سازنده مبدل خواهند ساخت و تمام مردم، دوستدار یک‌دیگر و فضیلت‌طلب خواهند شد؛^۱ به گونه‌ای که در کتاب یهود آمده است:

او صلح را برای قوم به ارمغان می‌آورد. تمام ابزارهای جنگی، لباس‌ها و چکمه‌های سربازان از بین می‌رود.^۲

نیز در اشعیا آمده است که، آنان ابزار جنگی خود را به قیچی‌های شاخه‌زنی تبدیل می‌کنند و دیگر جنگی رخ نمی‌دهد.

پس، از مجموع مطالب عهد عتیق در این باره می‌توان فهمید که از آن‌جا که این حکومت، یک حکومت آرمانی است، دیگر نیازی به استفاده از وسایل ارتباط جمعی و احزاب برای آگاه کردن حکومت از نیازهای مردم نیست؛ بلکه تأمین خواسته‌های مادی، از اولین مسائلی است که با ورود به آن دوره، حل گردیده و اولویت به مسائل معنوی داده می‌شود؛ چرا که نیازهای اساسی مردم در آن دوره و منافع آن‌ها به بهترین گونه تأمین می‌شود. مردم، از آن‌جا که به دنبال فضیلت هستند، از بعضی منفعت‌های مادی چشم پوشیده و به قدر نیاز، بهره می‌برند.

۲-۱-۳. اجرای سیاست‌ها و قضاوت

در این مرحله، سیاست‌های حکومت، به صورت قانون درآمده، در جامعه اعمال می‌شود و سپس پیامدهای آن‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

اشعیا نبی به خوبی به بیان سیاست‌گذاری ماشیح در آن دوران پرداخته و بیان می‌کند که آن زمان، بساط ظلم و ستم برچیده خواهد شد، عدالت گسترش خواهد یافت و فقر اقتصادی از میان خواهد رفت. همچنین نیازمندی‌های مادی و معنوی مردم تأمین خواهد گردید، همگان به اخلاق حمیده آراسته خواهند شد و پرده‌های

۱. عبدالوهاب المسیری، *دائرة المعارف یهود*، ص ۳۱۹.

۲. عهد عتیق، اشعیا. باب ۹، بند ۴.

ظلمت و تاریکی کنار خواهد رفت و مردمان، در ناز و نعمت زندگی خواهند کرد:
برگزیدگان من، از عمل دست‌های خود، بهره خواهند برد، زحمت بیجا
نخواهند کشید، اولاد به سبب اضطراب، نخواهند زایید؛ زیرا که اولاد،
برکت‌یافتگان خداوند هستند و ذریهٔ ایشان، با ایشانند و قبل از آن‌که
بخوانند، من جواب خواهم داد.^۱

پس با وجود تکامل در این حکومت، دیگر در زمینه وضع قوانین مشکلی وجود
ندارد و ماشیح، خود فرامین الهی را وضع کرده، با کمک کارگزاران خود، به اجرا
گذارده و مورد قضاوت قرار می‌دهد.

اشعیا در کتاب خود، قضاوت را این‌گونه مطرح می‌کند:

بلکه مسکینان را به عدالت، داوری خواهد کرد و برای مظلومان زمین، به
راستی حکم خواهد نمود. شریبان را به نفخهٔ لب‌های خود خواهد کشت.
کمر بند کمرش، عدالت خواهد بود و کمر بند میانش، امانت. گرگ، با بره
سکونت خواهد داشت و پلنگ، با بزغاله خواهد خوابید و گوساله و شیر
پروری، با هم و طفل کوچک، آن‌ها را خواهد راند. گاو با خرس خواهد
چرید و بچه‌های آن‌ها با هم خواهند خوابید. شیر، مثل، گاو کاه خواهد
خورد و طفل شیرخوار، بر سوراخ مار، بازی خواهد کرد و طفل از
شیربازداشته شده، دست خود را بر خانه افعی خواهد گذاشت. در تمام کوه
مقدس من، ضرر و فساد نخواهند کرد.^۲

این سخن، به خوبی نشان می‌دهد که آن زمان، عدل و داد، چنان گسترش می‌یابد
که جانوران و درندگان، با هم سازش کرده و کنار یک‌دیگر زندگی می‌کنند و
حکومت ماشیح و رفتار او، به گونه‌ای است که دیگر ضرر و زیانی به هیچ موجودی
نمی‌رسد. در عین حال، ماشیح، با عدالت خود به خوبی به اداره امور پرداخته و از

۱. عهد عتیق، اشعیا، باب ۶۵، بند ۲۳ و ۲۵.

۲. عهد عتیق، اشعیا، باب ۱۱، بند ۱ و ۹.

هر گونه کم و کاستی جلوگیری می شود؛ زیرا او رهبری آرمانی است که از همه امور به لطف الهی آگاه شده و جلوی زیان را می گیرد.

در کتاب دانیال، آمده است، زمانی که او رویایی می بیند و به دنبال فهم آن است، جبرئیل به پیش او می آید و رویای او را این گونه تفسیر می کند:

ای پسر انسان! بدان که این رؤیا، روز بازپسین را آشکار می کند ...
پادشاهی با چهره مغرور که گشودن معماها داند، بر خواهد خاست،
قدرتش فزونی خواهد گرفت-لیک نه به قدرت خود او- تباهی های شگفت
به بار خواهد آورد، در کارهای خویش کام خواهد یافت، قدرتمندان را
نابود خواهد ساخت و به هوشمندی او، خیانت در دستانش کامیاب خواهد
شد.^۱

بر این اساس، با قدرتی که ماشیح دارد و با اقدامات او، مشکلات بر طرف می شود. در باب عدالت عالم گیر او نیز سخنان بسیاری به چشم می خورد. در مزمو، این گونه آمده است:

زیرا به قوم خود و مقدسان خویش، به سلامتی خواهد گفت تا به سوی
جهالت برنگردید. راستی، از زمین و از آسمان، به عدالت خواهد نگرست.
خداوند چهره های نیکو خواهد بخشید و زمین، محصول خود را خواهد داد
و عدالت، پیش روی او خواهد خرامید.^۲

پس با این حساب، او علاوه بر این که به خوبی امور حکومت و جامعه را کنترل می کند، با توجه به خواسته ها و نیازهای مردم برنامه ریزی کرده و عدالت را سرلوحه خود قرار می دهد؛ به گونه ای که از جمله خصال پسر انسان یا مسیحا را نقش او در داوری جهانی نام برده اند، که گاه، منزلتی شبیه منزلت خدا به او می دهد. در مزمو،

۱. پیروز سیار، کتابهایی از عهد عتیق، تهران، نشر نی، ۱۳۸۰ش، ص ۶۸۰

۲. عهد عتیق، مزمو ۸۵، بند ۸ و ۱۲.

قضاوت شایسته او را به خوبی بیان می کند:

قوم‌ها را به انصاف داوری خواهد کرد. آسمان، شاد و زمین، مسرور می‌شود، دریا و پری آن، غرش نمایند. صحرا و هرچه در آن است، به وجد آید. آن‌گاه همه درختان جنگل ترنم خواهند کرد به حضور خداوند؛ زیرا که می‌آید؛ زیرا که برای داوری جهان می‌آید. آسمان‌ها، عدالت او را اعلام می‌کنند و همه قوم‌ها، جلال او را می‌بینند.^۱

و بدین گونه، او در جهان، به قضاوت می‌پردازد.

۲-۳. کارویژه‌های سیستمی

کار ویژه‌های سیستمی، از دیگر کارویژه‌های تشکیل‌دهنده نظام سیاسی یا حکومت است که در سیاست‌های نظام، دخالت مستقیم ندارد؛ ولی در تغییر یا حفظ نظام، نقش اساسی داشته و مواردی چون جامعه‌پذیری یا شیوه فهم قواعد، چگونگی انتخاب یاران و کارگزاران حکومت و نحوه جریان یافتن ارتباطات و اطلاعات در جامعه را دربر می‌گیرد.

۱-۲-۳. جامعه‌پذیری

یکی از مسائلی که در حکومت آرمانی یهود برای رشد و تعالی مردم لازم است، جامعه‌پذیری یا چگونگی یکی شدن مردم با فرهنگ و آموزش‌هایی است که جامعه به مردم می‌دهد و بدین‌وسیله آنچه مورد نظر حکومت است، در مردم درونی می‌کند. آن زمان، حکومت، زمینه مطلوب برای کسب کمال اخلاقی و عقلانی را فراهم می‌کند که این امر، لازمه تشکیل حکومت آرمانی است.

ابن میمون، فیلسوف و دانشمند یهودی معتقد است آنچه عصر مسیحا را ممتاز می‌سازد، دانش الهی و دین است، نه مواهب و معجزات طبیعی؛ به گونه‌ای که بزرگ‌ترین نعمت آن روزگار در نظر او این است که انسان، خواهد توانست فارغ از

۱. همان، مزامیر، مزمور ۹۶، بند ۱۰ تا ۱۳.

موانع جنگ و ستیز، تمام وقت خود را وقف مطالعه حکمت و عمل به شریعت الهی کنند. او علم، حکمت و حقیقت را از ویژگی‌های آن دوران شکوهمند دانسته و معتقد است که خود مسیحا، از سلیمان، حکیم‌تر و تقریباً به عظمت موسی خواهد بود. او کلمه خدا را به همه خواهد آموخت و همه امت‌ها به او گوش فرا خواهند داد.^۱

در بخشی از وقایع عصر گنولا^۲ یا دوره نجات نهایی نیز به درک الهیت و آگاهی واقعی از وجود خداوند اشاره شده است و در «یرمیا» هم آمده است که خداوند می‌فرماید:

پس از آن ایام، دانش خود را در نهاد آن‌ها گذارده و تعلیم خود را بر قلب آن‌ها خواهم نوشت؛ به گونه‌ای که دیگر کسی ممنوعش را تعلیم نخواهد داد که خدا را بشناسید؛ زیرا همه انسان‌ها مرا خواهند شناخت، از کوچک‌ترین تا بزرگ‌ترین آنها.^۳

در حقوق نیز بر این امر تاکید شده است: «زمین، از دانش الهی و شناخت جلال او مملو خواهد شد؛ همانند آب‌هایی که دریا را می‌پوشاند».^۴

نیز در اشعیا آمده است: «جهان، از معرفت خداوند پر خواهد شد؛ مثل آب‌هایی که دریا را می‌پوشاند».^۵

با این اوصاف، می‌توان گفت: در آن زمان، چنان تحول عظیم علمی و فرهنگی به وجود می‌آید که همه مردمان، به خدای یگانه ایمان خواهند آورد. نیز درهای رشته‌های گوناگون علم و دانش به روی انسان‌ها گشوده می‌شود، سطح معلومات

۱. جولپوس کریستون، انتظار مسیحا در آیین یهود، ص ۹۷.

۲. منظور همان دوره آخرالزمان است.

۳. ایمانوئل شوخط، ماشیح: ناجی جهان، ص ۱۷.

۴. همان.

۵. عهد عتیق، اشعیا، باب ۱۱، بند ۹.

بشری بالا می‌رود و راهی را که بشریت در طول تاریخ در هزاران سال پیش به دنبال آن بوده، در زمان کوتاهی می‌پیماید؛ چرا که عقل‌ها کامل و اندیشه‌ها شکوفا می‌شود و کوتاه‌بینی و تنگ‌نظری از بین رفته و انسان‌ها، به کمال و بلوغ عقلی می‌رسند.^۱ در این زمان، امت‌ها همه متحد شده و همگی همدوش هم به دنبال پرستش خداوند هستند:

زیرا که آن زمان، به ملت‌ها زبان پاک و روشنی خواهم داد، تا جمیع ایشان اسم خدا را بخوانند و یک دل و یک دوش او را عبادت کنند.^۲

در بخش‌های گوناگون از کتاب مقدس، بر اتحاد و یکی شدن قوم‌ها و مردم همه جهان تأکید شده است؛ اما در برخی روایات کتب مقدس نیز صهیون یا اورشلیم، تنها منبع الهام دینی معرفی شده است. جایی آمده است: «بیایید تا به کوه خداوند و خانه خدای یعقوب بر آییم، تا طریقت‌های خویش را به ما تعلیم دهد و به راه‌های وی سلوک کنیم؛ زیرا شریعت از صهیون و کلام خداوند از اورشلیم صادر خواهد شد».^۳

بنابراین باید گفت: همه علوم و دانش‌های الهی، آن زمان مورد توجه قرار گرفته و مردم به دنبال کمال هستند. در چنین شرایطی، مردم به یکرنگی رسیده و جامعه آرمانی شکل می‌گیرد. حال اگر چه صهیون و اورشلیم، تنها مکان‌های تعلیم مردم هستند، بنابر اعتقاد یهود، تمام مردم، بدان سو حرکت می‌کنند، تا تعالیم لازم را فرا گرفته و به راه‌های سلوک دست یابند.

۲-۳. گزینش کارگزاران

از دیگر مسائلی که در کارویژه سیستمی مورد توجه قرار می‌گیرد، گزینش

۱. سید مرتضی عسکری، «امام مهدی در آیین ادیان»، مجموعه سخنرانی‌های اجلاس مقدماتی بررسی ابعاد وجودی، ج ۱، ص ۶۳

۲. عهد عتیق، صفتیا، باب ۳، بند ۹.

۳. جولوس کریستون، انتظار مسیحا در آیین یهود، ص ۲۶.

کارگزاران است. کسانی که قرار است جامعه آرمانی را به رهبری ماشیح اداره کرده و یاوران او در کنترل جامعه باشند، مسلماً باید دارای ویژگی‌های خاصی باشند. در واقع، آن‌ها برگزیدگان خدا هستند؛ نه این که همچون حکومت‌های امروزی از طریق رأی‌گیری یا عوامل دیگر بر سر کار آمده باشند، در اشعیاء آمده است:

و قوم تو، همگی عادل و نیکوکار خواهند بود و برای همیشه، زمین را به میراث خواهند برد.^۱

در مزمور هم اینگونه آمده است:

اما منتظران خداوند، وارث زمین خواهند بود؛ اما حلیمان، وارث زمین خواهند شد و از فراوانی سلامتی، متلذذ خواهند شد.^۲

بنابراین، می‌توان فهمید کسانی که در حکومت ماشیح خدمت می‌کنند، افرادی هستند که خدا، آن‌ها را برای این مقام برگزیده و از زشتی و دورویی برکنار بوده، به دنبال خدمت به ماشیح و جامعه آرمانی هستند. در مکاشفه عزرا آمده است:

عبد من، مسیحا ظاهر خواهد شد همراه آنانی که در ایشان، نفس انسانی است.^۳

با این حساب، او همراهانی با خود دارد که لزوماً معادل مردم آسمانی یا فرشتگان نیست و ممکن است برخی افراد سعادت‌مند زمینی او را همراهی کنند؛ افرادی که به علت تقدسشان و اعمالشان در این دنیا، برگزیده بوده و افتخار همراهی منجی یهود را برای کمک به او در هدایت جامعه دارند. البته بسیاری از آنچه خدا برای جامعه آرمانی انجام می‌دهد، به سبب وجود همین کارگزاران و برگزیدگان است و خود این افراد، زمینه‌ساز ظهور هستند و امکان ظهور را برقرار می‌کنند:

۱. عهد عتیق، اشعیاء، باب ۶۰، بند ۲۱.

۲. همان، مزامیر، مزمور، ۳۷، بند ۲۹.

۳. همان، عزرا، باب ۷، بند ۲۸.

و من آسمان را دگرگون می‌سازم و آن را برکت و نور خواهم داد و من زمین را دگرگون خواهم ساخت و آن را برکت خواهم داد و من برگزیدگانم را بر روی آن سکونت خواهم داد؛ اما گناهکاران و شروران، بر روی آن، قدم نخواهند گذاشت.^۱

با این حساب، کارگزاران در حکومت ماشیح، کسانی هستند که از سوی خدا برگزیده شده‌اند. مسلماً چنین افرادی، جز تلاش برای سعادت جامعه آرمانی، هدف دیگری را دنبال نخواهند کرد.

۳-۲-۳. ارتباط گیری

بررسی چگونگی جریان روابط میان بخش‌های مختلف جامعه نیز در کارویژه سیستمی می‌گنجد؛ زیرا ارتباطات، از اموری است که شاید مستقیماً در ساختار یک جامعه تاثیرگذار نباشد، ولی در موفقیت یک نظام سیاسی نقش اساسی دارد. مسلماً در جامعه آرمانی، این امر به بهترین وجه تحقق می‌یابد. این امر، در مکاشفه عزرا، این‌گونه توصیف می‌شود:

آن روز، نه خورشید خواهد بود و نه ماه و نه ستارگان، نه ابر و نه رعد و نه برق، نه باد و نه هوا، نه تاریکی و نه شامگاهان و نه بامدادان، نه تابستان و نه بهار، نه پاییز و نه زمستان، نه یخبندان و نه سرما، نه تگرگ و نه باران و شبیم، نه ماه و نه شب و نه سپیده دم، نه تابش و نه درخشش و نه روشنایی، مگر تنها جلال و شکوه خدای بلند مرتبه که به وسیله آن همگان هر آنچه در پیش رویشان نهاده شود، مشاهده خواهد کرد؛ زیرا آن روز، مانند هفته سالها^۲ خواهد بود.^۳

پس آن زمان، به راحتی می‌توان با دیگران ارتباط برقرار کرد؛ زیرا چشمان

۱. دوم بارک، باب ۱، بند ۳۰.

۲. منظور هفت روز آفرینش جهان است.

۳. جولپوس کرنستون، انتظار مسیحا در آیین یهود، ص ۵۷.

بینندگان، تار نخواهد شد و گوش‌های شنوندگان به خوبی خواهد شنید و همگی به معرفت دست می‌یابند. در اشعیا آمده است حتی کسانی که نمی‌بینند و نمی‌شنوند، آن زمان، بینا و شنوا خواهند شد:

آن‌گاه چشمان کوران باز خواهد شد و گوش‌های کران، مفتوح خواهد گردید. آن‌گاه لنگان، مثل غزال، جست و خیز خواهند کرد و زبان گنگ، خواهد سرایید.^۱

با این حساب، دیگر برای ارتباط بین حکومت و مردم (با توجه به این‌که همه مردم جهان یک امت خواهند شد و گستردگی چنین جامعه‌ای بی‌نظیر است) دیگر مشکلی وجود ندارد و علاوه بر بینایی و شنوایی همه افراد، رفت و آمد نیز به راحتی صورت می‌گیرد: «اما آنان که منتظر خداوند می‌باشند، قوت تازه خواهند یافت و مثل عقاب، پرواز خواهند کرد؛ خواهند دوید و خسته نخواهند شد».^۲

با وجود این قدرت، دیگر مشکلی در روابط اجتماعی و مسائل ناشی از آن، وجود نخواهد داشت و روابط میان افراد، گروه‌ها، حکومت‌کنندگان و حکومت‌شوندگان، به راحتی صورت می‌گیرد. ماشیح نیز در جایگاه ناجی و رهبر این جامعه، از قدرتی فراتر بهره‌مند است؛ به گونه‌ای که برای داوری و قضاوت از وجود شاهد بی‌نیاز است:

«موافق رؤیت چشم خود داوری نخواهد کرد و بر وفق سمع گوش‌های خود تنبیه نخواهد نمود؛ بلکه مسکینان را به عدالت، داوری خواهد کرد».^۳

پس او بر اساس حق و واقع حکم می‌کند و دیگر به شاهد و بینة نیازی ندارد؛ چون حقیقت برای او آشکار است و مسلماً در این شرایط، به کسی ظلم نشده و در

۱. ایمانوئل شوخط، ماشیح، ناجی جهان، ص ۱۷.

۲. عهد عتیق، اشعیا، باب ۴، بند ۳۱.

۳. همان، اشعیا، باب ۱۱، بند ۴.

حق کسی اشتباه صورت نمی گیرد و رهبر جامعه، علاوه بر این که از مشکلات جامعه آگاه است، جلوی رواج ظلم و ستم را هم می گیرد.

۳-۳. کارویژه‌های سیاستگذاری

سومین دسته از کارویژه‌های نظام سیاسی، مربوط به بروندادهای نظام یعنی نمودهای اجرایی فرایند سیاسی است. این کارویژه‌ها را کارویژه‌های سیاستگذاری می خوانیم که در واقع، همان اثرات اساسی وارد بر جامعه، اقتصاد، و فرهنگ هستند. این بروندادها، در واقع انواع سیاست‌های عمومی است که دولت برای دستیابی به اهدافش اتخاذ می کند؛ آنچه مربوط به استخراج، توزیع و تنظیم منابع در یک جامعه توسط حکومت است.

۱-۳-۳. استخراج منابع

منظور از استخراج منابع، چگونگی به دست آوردن احتیاجات و خواسته‌های مادی لازم برای رفع نیازهای جامعه است. مسلماً وقتی قوم یهود، در حکومت آرمانی خود مشکلی را از جهت دولت و اقدامات آن در حکومت مایشیح نمی بینند، درباره برآورده شدن خواسته‌ها و نیازها و آنچه که نیاز مردم آن دوران را تامین می کند نیز کمبودی احساس نمی کنند؛ به طوری که برقراری صلح و امنیت که از بروندادهای نظام و از نیازهای عمده مردم است، به بهترین گونه در آن زمان تامین می شود؛ چنان که آمده است:

آن روز، برای ایشان با حیوانات صحرا و مرغان هوا و حشرات زمین، عهد خواهم بست و کمان و شمشیر و جنگ را از زمین خواهم شکست و ایشان را به امنیت خواهم خوابانید.^۱

آنچه در کتب عهد عتیق بیان شده دلیل این مدعا است. در هر حال، گروهی از اندیشوران یهودی، بر جنبه معنوی حکومت آرمانی تاکید داشته اند؛ اما برای ایجاد

۱. همان، هوشع، باب ۲، بند ۱۸.

امیدواری در عموم مردم، از بیان نعمت‌های مادی آن دوران غفلت نورزیدند. البته افسانه‌ها و اسطوره‌هایی نیز در این رابطه بین یهودیان شایع شده است. در پیشگویی‌های عاموس دربارهٔ وفور نعمت آمده است:

ایشان، شهرهای مخروب را بنا کرده، در آن‌ها ساکن خواهند شد.
تاکستان‌ها غرس کرده، شراب آن‌ها را خواهند نوشید و باغ‌ها ساخته، میوه آن‌ها را خواهند خورد.^۱

این امر، دلیل اعتقاد یهودیان به آبادانی و سرسبزی اسرائیل در آن دوران است. در حزقیال نیز آمده است:

شما را از تمام ناپاکی‌ها و پلیدی‌هایتان نجات می‌دهم. غله را بارور نموده و آن را زیاد خواهم کرد و دیگر برای شما قحطی قرار نخواهم داد.^۲
در برخی متون هم نعمت‌ها را برشمرده و بدین وسیله، وفور نعمت آن دوران را به بنی اسرائیل گوشزد می‌کند؛ چنان که آمده است:

خرمن شما، به قدری زیاد خواهد بود که کوبیدن آن، تا هنگام چیدن انگور ادامه خواهد داشت. و انگور شما به قدری فراوان خواهد بود که چیدن آن، تا کاشتن بذر طول خواهد کشید. خوراک کافی خواهید داشت و در سرزمین شما، صلح و آرامش خواهم بخشید و شما با خاطری آسوده به خواب خواهید رفت.^۳

بر این اساس، وضعی که جهان تحت نظر ماشیح خواهد داشت، به بهترین وجه توصیف شده است. نیروی باروری طبیعت، تا میزانی شگفت‌انگیز و معجزه‌آسا فزونی خواهد یافت. در این میان، دربارهٔ چگونگی بعضی محصولات نیز توصیفات در کتب یهود یافت می‌شود.

۱. عهد عتیق، پیشگویی‌های عاموس، باب ۹، بند ۱۴ و ۱۵.

۲. ایمانوئل شوخط، ماشیح، ناجی جهان، ص ۱۷.

۳. عهد عتیق، سفر لاویان، باب ۲۶، بند ۵ تا ۷.

در دوران ماشیح، انسان، یک جبه انگور را با گاری یا قایق می آورد و آن را گوشه خانه خود می گذارد و از آن به قدر یک خم بزرگ، آب انگور می گیرد و بقایای آن را در آشپزخانه می سوزاند و یک جبه انگور که سی پیمانه شراب ندهد، یافت نخواهد شد.^۱

آن زمان، غلات نیز سریع رشد می کنند، همچون درختان که ظرف مدتی کوتاه میوه خواهند داد. به نقل از ربی یوسه آمده است:

در زمان ماشیح، غلات، در پانزده روز به عمل خواهد آمد و درختان، در مدت یک ماه میوه خواهند داد.^۲

یا چنان که گفته می شود:

در لبنان، گندم ها به خواست خدا، به بلندی درخت خرما خواهند شد و باد، برای پربار و مرغوب شدن آن خواهد وزید، و دانه های گندم، مانند دو قلوه گاو، بزرگ و درشت است.^۳

حتی گفته می شود:

در جهان ماشیح، در سرزمین اسرائیل، گرده هایی از عالی ترین آرد و پارچه هایی از نفیس ترین پشم در زمین خواهد روید.^۴

در حزقیال نیز مواردی این چنین ذکر شده است:

درختان را وادار می کند هر ماه میوه آورند و انسان از آن میوه ها می خورد و شفا می یابد. بر لب آن نهر [نهری که در اورشلیم جاری است و هر کس، به واسطه آن، شفا خواهد یافت] در این طرف و آن طرف، هر نوع درخت خوراکی خواهد روید که برگ آن، پژمرده نخواهد شد و میوه اش تمام

۱. عهد عتیق، کتوبوت، باب ۱۱۱.

۲. أبراهام کهن، خدا - جهان - انسان و ماشیح در آموزه های یهود، ص ۲۶۵.

۳. مظفرالاسلام خان، نقد و تکرسی بر تلمود، محمدرضا رحمتی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی قم، ۱۳۶۹، ص ۶۳.

۴. عهد عتیق، کتوبوت، ۱۱۱.ب.

نخواهد گشت و هر ماه، میوه‌ای تازه خواهد آورد؛ زیرا آبش از مقدس جاری می‌شود و میوه آن، برای خوراک و برگ آن، برای علاج و شفا خواهد بود.^۱

علاوه بر این موارد که وفور نعمت و آبادانی را بیان می‌کند، درباره استفاده از معادن و ذخایر آن‌ها نیز مطالبی ذکر شده است. در کتاب طوبیت آمده است:
اقوام بسیاری، به نام خداوند از جاهای دور با دست‌های پر خواهند آمد.
بنی اسرائیل، شکوهمند خواهد شد.^۲

و در ادامه آمده است:

زیرا اورشلیم با یاقوت کبود، زمرد و سنگ‌های گرانبها بنا خواهد شد، و دیوارها، برجها و حصارهای آن، از زر ناب خواهد بود. خیابان‌های اورشلیم، از یاقوت کبود و آتشی و سنگ‌های اوفیر مفروش خواهد گردید.^۳

در کتاب اشعیا نیز این گونه آمده است:

اینک، من سنگ‌های تو را از سنگ سرمه نصب خواهم کرد و بنیاد تو را با سنگ‌های یاقوت کبود خواهم نهاد. شیشه‌های پنجره‌هایت را از لعل، دروازه هایت را از سنگ‌های یاقوت آتشی و تمام حدودت را از سنگ‌های گران‌قیمت خواهم ساخت.^۴

پس منابع زمینی در حد فراوان استخراج شده و مورد استفاده قرار می‌گیرند.
در دین یهود، علاوه بر این موارد، نکاتی دیگر نیز درباره گسترش منابع و وفور آن‌ها ذکر شده است که همگی بر گسترش رفاه و آسایش تکیه دارند. البته باید

۱. عهد عتیق، حزقیال، باب ۴۷، بند ۱۲.

۲. جولپوس کرینستون، انتظار مسیحا در آیین یهود، ص ۴۳.

۳. همان.

۴. عهد عتیق، اشعیا، باب ۵۴، بند ۱۱ و ۱۲.

گفت وعده‌های بعضی از ربانیون درباره بعضی از موارد، همچون لباس‌های دوخته و نان‌های پخته که زمین تولید خواهد کرد یا مواردی شبیه این، تعبیرهایی کاملاً مجازی هستند که بر آسان شدن تحصیل معاش در آن دوره دلالت دارند و همگی، به دنبال نشان دادن وفور نعمت و گسترش رفاه در آن زمان است.

۲-۳-۳. عملکرد تنظیمی و توزیعی

در این عملکرد، تقسیم منابع و اعمال کنترل بر رفتار افراد و گروه‌های موجود در جامعه، مورد توجه قرار می‌گیرد.

درباره تنظیم و توزیع منابع بر اساس آنچه که از عدالت و مساوات مایشیح ذکر شده است، بعید به نظر می‌رسد منابع به خوبی کنترل نشود؛ بلکه با وجود چنین حکومتی، به اعتقاد یهود، دیگر نه تنها بی‌عدالتی در رابطه با مردم وجود ندارد؛ بلکه منابع نیز با کنترل حکومت تنظیم می‌شود. خود مایشیح و یاران او در نقاط مختلف جهان با عدالت و درستکاری در جهت سعادت و رفاه مردم می‌کوشند و به خوبی بر رفتار افراد و گروه‌ها و به‌ویژه کارگزاران حکومت، در جهت هرچه بهتر شدن اوضاع رفاهی مردم نظارت دارند: «**بلکه بر اساس عدالت، حکم می‌کند و داد ضعیفان را می‌ستاند.**»^۱

پس به واسطه برنامه‌ریزی مایشیح، امور به خوبی و از جهات مختلف تنظیم و کنترل شده و بین همه امت‌ها تقسیم می‌گردد، تا هیچ گله و شکایتی صورت نگیرد و همه، از نعمات الهی بهره‌مند شوند. در اشعیا آمده است:

تو را حفظ کرده، عهد قوم خواهم ساخت، تا زمین را مأمور سازی و
 نصیب‌های خراب شده را تقسیم کنی.^۲

بنابراین علاوه بر گسترش و وفور منابع زمینی، این منابع، به خوبی بین همه مردم

۱. عهد عتیق، اشعیا، باب ۱۱، بند ۵.

۲. لطف الله صافی گلپایگانی، وابستگی جهان به امام زمان (عج)، مجموعه امامت و ولایت، ج ۲، ص ۳۸.

جهان توزیع می گردد و همه، از این الطاف الهی بهره مند می شوند.

نتیجه

بنابر آنچه که از متون یهود حاصل شد، در این دین، توجه ویژه‌ای به مسئله ظهور موعود و حکومت او وجود دارد و همواره طی سال‌های طولانی آوارگی و مشکلات، این مسئله توسط علمای دین یهود مورد تاکید قرار گرفته و همواره یهودیان را به آینده‌ای روشن نوید داده است. در این پژوهش، سعی شد به حکومت آرمانی یهود که با ظهور ماشیح آغاز گردیده و به بهبود اوضاع و احوال مردم جهان، به ویژه یهودیان منجر شده و در نهایت، سکونت در سرزمین موعود و رسیدن به سعادت را دنبال می کند، پردازیم؛ چرا که مطابق متون یهود، این دوران، همراه صلح و امنیت، و فور نعمت و گسترش رحمت خدای بنی اسرائیل بر آدمیان است. یهودیان، در انتظار چنین دوره‌ای به سر می برند و از ابتدای تاریخ خود تا کنون، همه گونه رنج و حقارت را برای رسیدن به چنین دوره‌ای تحمل کرده‌اند. آنان، این آرزو را همیشه با خود همراه کرده‌اند که روزی بیاید که موعود یهود آن‌ها را از همه سختی‌های تاریخ رهانیده و در سرزمین خودشان، سکونت دهد.